

Advies

Aanpak Jeugdwerkloosheid: Brabant op koers!

Vastgesteld door SER Brabant op 18 juni 2009

's-Hertogenbosch
juni 2009

Inhoud

Samenvatting

1. Inleidend

2. Actuele feiten en cijfers

- 2.1 Algemeen
- 2.2 Jeugdwerkloosheid stijgt explosief
- 2.3 Schoolverlaters 2009
  - 2.3.1 Schoolverlaters vmbo, havo, vwo)
  - 2.3.2 Schoolverlaters mbo
- 2.4 Wajongers, pro en vso
- 2.5 Kenniswerkers (hbo, wo)

3. Brabantse aanpak en de actuele kaders

- 3.1 Brabantse aanpak (Pact Brabant)
- 3.2 Actuele landelijke kaders
- 3.3 Conclusies

4. Aanbevelingen

- 4.1 Algemeen
- 4.2 Aanvullende maatregelen provincie

bijlage: samenstelling themacommissie Onderwijs & Arbeidsmarkt

Samenvatting

Dit jaar behalen ruim 50.000 Brabantse jongeren hun schooldiploma (vmbo, havo, vwo, mbo). Een groot deel kiest voor een vervolgopleiding en vaak zal dat goed gaan. Voor de jongeren die afhankelijk zijn van een leerbaan of stage is de situatie echter anders. Vanwege de crisis is het perspectief op de arbeidsmarkt zeer ongunstig. De actuele cijfers geven aan dat de jeugdwerkloosheid dit jaar kan verdubbelen van 10.000 naar 20.000 jongeren, en dat moet koste wat kost worden voorkomen. Wat dat betreft oordeelt de SER positief over de Brabantse aanpak zoals die thans op stapel staat (Pact Brabant). Die aanpak sluit naadloos aan op het Actieplan Jeugdwerkloosheid dat het kabinet onlangs heeft gepresenteerd. In zoverre ligt Brabant prima op koers, landelijk lopen we voorop.

De SER vreest echter dat dit alles nog onvoldoende soelaas zal bieden. Recente cijfers van CWI en CPB bevestigen een fors stuwmeer aan werkzoekenden in de 2^e helft van 2009. Naast jongeren zullen ook veel oudere werknemers het moeilijk krijgen. Daarom moet nu tegelijkertijd stevig worden ingezet op onorthodoxe maatregelen, zoals het inhuren van tijdelijk overtollige bedrijfsruimte voor opleiding en begeleiding van jongeren. Boegbeelden binnen de SER zijn persoonlijk bereid die onorthodoxe maatregelen te helpen organiseren. De situatie vraagt om snelle actie, er is geen tijd te verliezen.

SER Brabant vindt het terecht dat de prioriteit op dit moment wordt gelegd bij de jongeren. Dit sluit aan bij de afspraken van sociale partners op landelijk niveau, waar is afgesproken dat geen enkele jongere tegen zijn wil langer dan 3 maanden inactief mag zijn. Hierbij wordt echter wel aangetekend dat de ouderen niet mogen worden vergeten. Gewezen wordt ook op de 'spagaat' van de werkgevers: in veel bedrijven moet juist nu noodgedwongen afscheid worden genomen van de vaste, oudere werknemers. De SER pleit er daarom sterk voor om bij de diverse maatregelen een koppeling te leggen tussen jong en oud (meester-gezel concept). Dit vraagt bedrijfsgerichte financieringsregelingen.

In het SER-advies worden nog enkele specifieke aanbevelingen gedaan voor de aanpak. Benadrukt wordt het belang van een goede regionale regie, maar geen eenheidsworst. Er moet vooral snel en heel praktisch worden gehandeld, met als uitgangspunt dat bedrijven en schoolverlaters individueel worden benaderd. Overigens moet er niet alleen aandacht zijn voor de jongeren uit het beroepsonderwijs, maar is het eveneens zeer van belang de schoolverlaters hbo en wo (kenniswerkers) te behouden voor de regio. Er wordt verwezen naar de voorstellen uit de Brainportregio, met de kanttekening dat de landelijke kenniswerkersregeling te weinig soelaas biedt voor de (technisch) jong afgestudeerden.

Tot slot breekt de SER een lans voor de kwetsbare groepen jongeren, zoals de wajongers en de schoolverlaters vso en pro. Zij mogen niet het kind van de rekening worden. De provincie kan er met haar financieringsregelingen op aansturen dat deze groepen structureel worden meegenomen in de regionale actieplannen. Hierbij zouden de SW-instellingen ingeschakeld kunnen worden.

1. Inleidend

Het provinciebestuur heeft SER Brabant advies gevraagd over de snel oplopende jeugdwerkloosheid en over concrete aanvullende maatregelen. De integrale tekst van de adviesaanvraag, zoals opgenomen in de GS-kaderbrief 2009-2010, luidt als volgt:

Wij vragen u een advies uit te brengen over de snel oplopende werkloosheid onder jongeren. In het maatregelenpakket ter bestrijding van de economische crisis hebben wij reeds aangekondigd dat middelen beschikbaar komen voor de versnelde doorontwikkeling van de leerwerk-servicepunten tot volwaardige HRM-servicepunten. Vanuit deze HRM-servicepunten vindt de dienstverlening naar zowel bedrijven als burgers plaats. Hier kan men terecht voor advies en ondersteuning voor het vinden van (ander) werk, scholings- en werkervaringmogelijkheden en ondersteuning bij het vinden van geschikt personeel. Het toeleiden van jongeren naar de arbeidsmarkt maakt deel uit van de dienstverlening. Daarnaast wordt een sluitende aanpak voor jongeren nagestreefd met extra stage- en leerwerkplekken voor jongeren, indien nodig, ook binnen de sociale infrastructuur.

Wij verzoeken u advies uit te brengen over concrete aanvullende maatregelen die genomen kunnen worden om te voorkomen dat jongeren langdurig langs de kant komen te staan. Wij verzoeken u om daarbij specifiek aandacht te besteden aan de situatie van jongeren met een moeilijker dan gemiddelde positie op de arbeidsmarkt, zoals jongeren in de jeugdzorg of jongeren die een beroep doen op de Wajong. Volledigheidshalve wijzen wij u daarbij op de recent verschenen rapporten 'Goed werknemerschap, schoolverlaters Pro en VSO' van PSW en 'Focus op een zelfstandige toekomst, verbetering van arbeidstoeleiding van jongeren in jeugdzorginstellingen' van de MO-groep en MKB Nederland. (einde citaat)

Vanwege de urgentie van dit vraagstuk kezen wij voor een kort advies op hoofdlijnen. Er wordt zoveel mogelijk aangesloten bij de voortvarende aanpak in Pact Brabant, die naar verwachting op korte termijn gaat leiden tot de gezamenlijke aanbieding aan het kabinet van vier regionale convenanten. Aangezien in het pact actief wordt deelgenomen door sociale partners - via vertegenwoordigers van BZW, MKB Brabant, FNV en ZLTO, ligt het voor de hand daar zo dicht mogelijk bij aan te sluiten bij dit SER-advies. Alvorens de actuele Pact-plannen nader te bezien in het licht van de actuele kaders, wordt in de eerstvolgende paragraaf eerst kort stilgestaan bij de cijfers en feiten. In de slotparagraaf leest u ons advies op hoofdlijnen.

2. Actuele feiten en cijfers

2.1 Algemeen

De ervaringen uit verleden hebben geleerd dat jeugdwerkloosheid bij uitstek een conjunctureel verschijnsel is. Als de economie verslechtert neemt de jeugdwerkloosheid relatief snel toe, om vervolgens als sneeuw voor de zon te verdwijnen zodra de economie weer aantrekt. In zoverre is de snel stijgende jeugdwerkloosheid van dit moment dus een "normaal" verschijnsel en hoeven we ons ogenschijnlijk weinig zorgen te maken.

Maar: de ervaringen uit het verleden hebben ook geleerd dat het naar verhouding erg veel moeite kost om langdurig werkloze jongeren weer aan de slag te krijgen. En die tijd zullen we waarschijnlijk niet hebben als recessie voorbij is en de Brabantse economie ongetwijfeld sneller dan elders gaat aantrekken. Vaststaat immers ¹dat Brabant al op middellange termijn te kampen krijgt met een structureel personeelstekort, hoewel die cijfers nu iets zullen moeten worden bijgesteld. Het blijft echter ook in dat verband zeer gewenst om ons voor de korte termijn extra inspanningen te getroosten. Dit verklaart ook de afspraken die sociale partners landelijk hebben gemaakt in de Stichting van de Arbeid op 25 maart 2009: “Voorkomen van jeugdwerkloosheid zien de sociale partners als een belangrijke doelstelling voor de komende periode. Op de langere termijn is het cruciaal jongeren zoveel mogelijk bij de arbeidsmarkt te houden en een perspectief te bieden. Iedere schoolverlater die langer dan 3 maanden thuis zit dient daarom een stageplaats te worden aangeboden.”

2.2 Jeugdwerkloosheid stijgt explosief

De doorwerking van de economische crisis zal vooral merkbaar worden vanaf de tweede helft van 2009, dat zie je met name ook terug in de ontwikkeling van de jeugdwerkloosheid. Hans de Boer gaat er in zijn advies aan het kabinet ² vanuit dat de cijfers na de zomer snel gaan oplopen van 80.000 naar 150.000 eind dit jaar.

Wat de algemene cijfers betreft moet overigens een onderscheid worden gemaakt tussen de aantallen die het kabinet c.q. Hans de Boer hanteert en de aantallen van UWV Werkbedrijf. Het Kabinet telt (landelijk) 80.000 werklozen onder 27 jaar, het CBS komt echter tot een driemaandgemiddelde over de maanden februari, maart en april 2009 van 94.000 in de leeftijdscategorie 15-24 jaar). UWV Werkbedrijf telde eind april 2009 54.330 niet-werkende werkzoekenden onder 27 jaar. Dit lagere aantal heeft te maken met het feit dat een deel van de werkloze jongeren (om uiteenlopende redenen) niet bij UWV staat ingeschreven.

Na raadpleging van UWV Werkbedrijf geven wij onderstaand een prognose van de ontwikkeling van de werkloosheid onder jongeren (< 27 jaar) voor Zuid-Nederland op basis van de 80.000/150.000 inschatting van Hans de Boer. Hierbij hebben we onderscheid gemaakt tussen cijfers van UWV Werkbedrijf en de (geschatte) cijfers van de werkloze beroepsbevolking (CBS).

	april 2009		december 2009	
	nww	cbs	nww	cbs
Limburg	4.725	6.750	10.110	14.445
Noord-Brabant	7.235	10.335	15.480	22.115

Conclusie: bij ongewijzigd beleid gaat de jeugdwerkloosheid in het tweede halfjaar in Noord-Brabant minimaal verdubbelen: van ca. 10.00 naar ca. 20.000 jeugdige werklozen.

¹ Zie SER-advies Brabant in de internationale arbeidsmarkt (2008), met de voorspelling dat Brabant in 2015 een structureel tekort van 50.000 arbeidskrachten (van hoog tot laag) zal hebben.

² “Tegen de stroom in”, advies Hans de Boer aan het kabinet, mei 2009

2.3 Schoolverlaters 2009

2.3.1 Schoolverlaters vmbo, havo, vwo

Vanuit preventief oogpunt is het van belang dat ervoor wordt gezorgd dat de schoolverlaters 2009 niet tussen wal en schip komen te vallen. Vooral de schoolverlaters uit het beroepsonderwijs (vmbo, mbo) verdienen extra aandacht, omdat hun doorlopende leerweg direct afhankelijk is van perspectief op een stage of leerbaan bij een bedrijf.

Op grond van gegevens van Colo³ geven we onderstaand allereerst een redelijk betrouwbare prognose van de aantallen schoolverlaters uit het voortgezet onderwijs per regio. Deze cijfers zijn gebaseerd op de gegevens uit het schooljaar 2007-2008.

In de volgende tabel zijn de vmbo-schoolverlaters nader uitgesplitst naar richting (techniek, economie, overig).

Regio	havo/vwo	vmbo	Totaal
Midden-Brabant	1.768	2.509	4.277
Noordoost-Brabant	3.174	3.767	6.941
West-Brabant	3.137	4.454	7.591
Zuidoost-Brabant	3.388	4.437	7.825
Totaal	11.467	15.167	26.634

Regio	vmbo techniek	vmbo economie	vmbo overig
Midden-Brabant	1.469	567	473
Noordoost-Brabant	1.996	528	1.243
West-Brabant	2.655	600	1.199
Zuidoost-Brabant	2.718	603	1.116
Totaal	8.838	2.298	4.031

Het totaal aantal te verwachten schoolverlaters voortgezet onderwijs in Noord-Brabant bedraagt dus ruim 25.000. Een groot deel daarvan kiest voor een vervolgopleiding. De inspanningsopgave zal zich moeten toespitsen op de 15.000 vmbo-schoolverlaters, in het bijzonder de 8.000 leerlingen techniek.

---

³ Colo, Samenwerkende kenniscentra voor beroepsonderwijs en bedrijfsleven, landelijke cijfers schooljaar 2007-2008

2.3.2 Schoolverlaters MBO

Om een indruk te krijgen van de aantallen mbo-schoolverlaters waarover het gaat, hebben we op grond van informatie van de ROC's en het COLO hieronder de cijfers op een rijtje gezet.

Eindhoven	5.308		
Helmond	1.400 (schatting)	Totaal ZO Brabant:	6.700
Den Bosch	4.855		
Oss, Uden, Veghel	4.329	Totaal NO Brabant:	9.200
Tilburg	5.000	Totaal M-Brabant :	5.000
West-Brabant	6.830	Totaal W-Brabant :	6.830
	27.730		27.730

Schema: verwachte MBO-schoolverlaters 2009 (met en zonder diploma)

Conclusie is dus dat zich Brabantbreed ruim 27.000 schoolverlaters mbo 2009 gaan aanbieden voor vervolgonderwijs of werk (w.v. BOL 20.000, BBL 7.000)

2.4 Wajongers, pro en vso-schoolverlaters

Wajongers

De ontwikkeling in de afgelopen jaren laat een sterk groei van het voorzieningengebruik door jongeren in speciaal onderwijs, jeugdzorg en Wajong zien. Op grond van cijfers van TNO⁴ ziet die ontwikkeling er landelijk als volgt uit:

	Aantal x duizend in 2006	Groei t.o.v. 2000
Jongeren 3 tot 18 jaar	2.99,8	4%
Jongeren 18 jaar	196,8	4%
Onderwijs		
Aantal leerlingen (v)so cluster 4 (totaal)	26	62%
Aantal leerlingen met ambulante begeleiding cluster 4 (totaal)	13	1223%
Jeugdzorg		
Nieuwe cliënten	92	11%
Aantal cliënten justitiële jeugdzorg (totaal)	57	37%
Wajong		
Nieuwe uitkeringen	13,6	94%
Wvg (vervoers- en woonvoorzieningen)		
Aanvragen	11,1	17%

⁴ Participatiemogelijkheden van Wajongers, TNO Arbeid, 2008

Ongeveer een kwart van de Wajongers werkt, hetgeen blijkt uit het volgende schema:

	2005	2006	2007
% werkende wajongers	26,3%	25,5%	27,3%
% werkend bij reguliere wg'er	9,7%	9,9%	12,7%
% werkend in WSW	16,6%	15,6%	14,6%

Wat opvalt is dat het percentage werkende wajongers bij reguliere werkgevers in een stijgende lijn zit. Verder geldt als ervaringsgegeven dat vooral de jongere wajongers (tot 30 jaar) bij reguliere werkgevers werken, terwijl de ouderen naar verhouding meer bij de WSW werkzaam zijn.

Over de situatie in Noord-Brabant:

In de afgelopen vijf jaar is het aantal wajongers in Brabant gestegen met 20% (4.030 personen). Bijna de helft, 42% van de groep die instroomt, komt rechtstreeks van een school voor vso of praktijkonderwijs.

Brabant zit t.a.v. het percentage werkende Wajongers exact op het landelijk gemiddelde, maar scoort ten aanzien van de tewerkstelling bij reguliere werkgevers 2% onder het landelijk gemiddelde.

Naar ons oordeel kan hier nog wel een verbeterslag plaatsvinden. Wajongers zijn merendeels aangewezen op banen aan de onderkant van de arbeidsmarkt (ongeschoold of laaggeschoold werk). SER Brabant heeft eerder aangegeven⁵ dat dit type banen vooralsnog nog in redelijke mate beschikbaar blijft in Noord-Brabant.

Schoolverlaters pro en vso

SER Brabant verwijst op dit punt naar een ons inziens uitstekend rapport van PSW Arbeidsmarktadvies van enkele maanden geleden⁶. Hierin wordt aangegeven dat in Brabant elk jaar ongeveer 1.500 jongeren het Voortgezet Speciaal Onderwijs (vso) of het Praktijkonderwijs (pro) verlaten, om te beginnen aan een eerste baan of een vervolgopleiding.

Duidelijk is dat deze groep ook onder normale omstandigheden vroeg of laat in de problemen komt en extra begeleiding nodig heeft. Vanwege de slechte situatie op de arbeidsmarkt komt dit de komende jaren extra onder druk te staan.

SER Brabant adviseert de provincie om de aanbevelingen uit het PSW-rapport expliciet te betrekken bij de Brabantse aanpak jeugdwerkloosheid. Bij de provinciale medefinanciering van regionale plannen zou als voorwaarde kunnen worden gesteld dat deze doelgroep expliciet onderdeel ervan uitmaakt.

⁵ "Perspectief Onderkant Arbeidsmarkt", SER Brabant, december 2006

⁶ "Goed Werknemerschap, schoolverlaters pro en vso", PSW Arbeidsmarktadvies, april 2009

2.5 Kenniswerkers (hbo, wo)

De schoolverlaters hbo en wo (de zgn. kenniswerkers) hebben in normale omstandigheden een goede uitgangspositie voor de arbeidsmarkt en dat geldt zeker voor de technici.

Ook voor deze groep is de actuele situatie echter zeer moeilijk en uitzonderlijk.

Niet alleen voor de jongeren zelf maar ook voor de bedrijven is het van groot belang dat deze jong-afgestudeerden worden behouden voor de regio. Ze zijn op langere termijn zeer nodig om de regionale topambities op het gebied van innovatie & technologie waar te maken. In dat kader zijn door de regio uitstekende plannen richting kabinet gestuurd, denk aan het Brainport 3000-banenplan van TU/e , TNO e.a.

Inmiddels is hierop door het kabinet ingespeeld: zowel via de 'High Tech Topprioriteiten' (100 Mio t.b.v. onderneming) als de zeer onlangs gepresenteerde Kenniswerkers -regeling (180 Mio voor 2 jaar) wordt ondersteuning geboden bij het in dienst houden c.q. tijdelijk detacheren van kenniswerkers.

Afgezien van de vraag of dit voor Brabant voldoende soelaas biedt wijst de SER op een blijvend knelpunt, namelijk het feit dat deze regelingen niet voorzien in perspectief voor de jonge afstudeerders die nu tijdelijk niet aan werk komen (alleen zittende kenniswerkers in de industrie vallen onder de regeling).

Aanbevolen wordt dat ook de provincie het kabinet aandacht vraagt voor deze leemte.

3. Brabantse aanpak en de actuele kaders

3.1 Brabantse aanpak

In Noord-Brabant is eind 2008, toen duidelijk werd dat de doorwerking van de kredietcrisis met name in onze regio relatief fors zou zijn, gestart met de plannen voor de crisisaanpak. Regionaal, met de regio Eindhoven voorop, en ook provinciaal waar Pact Brabant van meet af aan een uitstekende coördinerende rol heeft vervuld.

Pact Brabant heeft een 10-punten plan ontwikkeld, met de aanpak van de jeugdwerkloosheid als prioritair aandachtsgebied. Wij noemen de acties waarbij sociale partners actief betrokken zijn:

- 1) Sluitende aanpak jongeren in crisistijd (voorkoming langdurige inactiviteit)
- 2) Behoud / doorontwikkeling van mbo-kennis/vakmanschap
- 3) Intensivering scholing / inzet O&O-fondsen

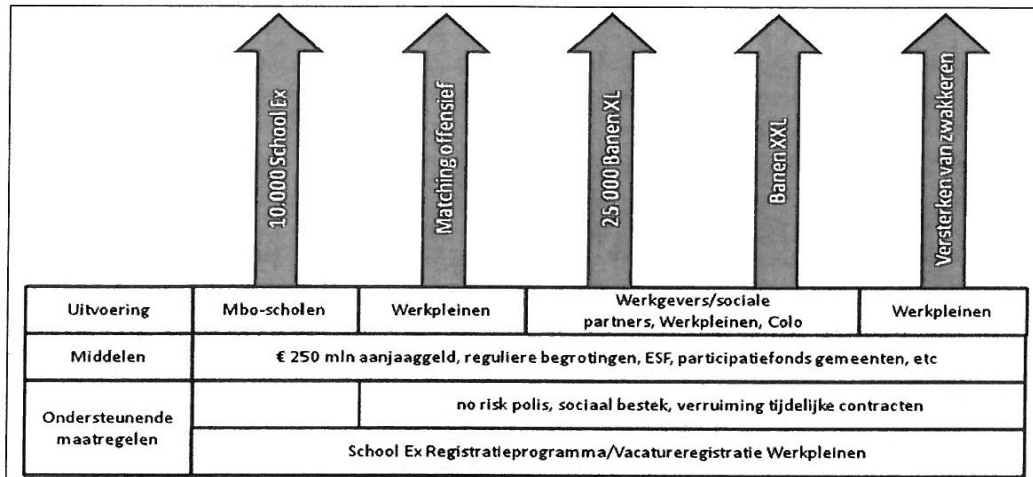
Op 4 juni jl. zijn in Pact Brabant de volgende bestuurlijke afspraken gemaakt:

- Het Pact wil komen tot een gezamenlijke presentatie van 4 regionale convenanten aan Staatssecretaris Klijnsma. Er wordt naar gestreefd ze 1 juli af te hebben.
- Daarbij wordt aangesloten bij bestaande structuren zoals die de afgelopen twee jaren in de Brabantse regio's tot stand zijn gekomen in het kader van leren en werken/HRM en jongerenloketten. In deze structuren zijn minimaal de drie O's vertegenwoordigd. Punt van aandacht is de betrokkenheid van Jeugdzorg.
- De verantwoordelijk wethouders van de 4 gemeenten met Werkplein-plusvestiging trekken samen op met de 3 overige wethouders (trekkersgemeenten Waalwijk, Helmond en Oss) en overige partners in het samenstellen van regionale convenanten.
- Naast de 6 partners, te weten: gemeenten, sociale partners, onderwijs, UWV werkbedrijf, kenniscentra (COLO) en jeugdzorg is ook de provincie partner in deze convenanten.
- De bestuurlijk trekkers (wethouder Bart Eigeman, ROC-bestuurder Marc Velhoven) zijn verantwoordelijk voor het tot stand komen van een Brabant Raamwerk Convenant. PSW en provincie faciliteren.
- Snel moet duidelijk worden wie op bestuurlijk en ambtelijk niveau in de regio's verantwoordelijk is voor het tot stand komen van een aanpak jeugdwerkloosheid

Recentelijk is in de regio Zuidoost-Brabant het (1^e) Regionaal Strategisch Plan Jeugdwerkloosheid gepresenteerd. Een gezamenlijke inzet van alle gemeenten, onderwijsinstellingen, bedrijfsleven, kennisinstellingen, jeugdzorg, UWV Werkbedrijf, uitzendbranche, werkgevers- en werknemersorganisaties en andere partners.

3.2 Actuele landelijke kaders

1) Plan Hans de Boer "Tegen de stroom in"

De vijf actielijnen:

- 1) 10.000 School Ex (exit en extension) : 1 jr langer op school
- 2) Matching offensief: vacatures
- 3) 25.000 Banen XL: leren/werken (conform Stichtingsakkoord werkgevers en werknemers)
- 4) Banen XXL: voor behoud oudere arbeidskrachten, bijv. door deeltijd-WW en koppeling aan XL'ers
- 5) Versterken zwakkeren (wajongers e.d.)

2) Landelijk Actieplan Jeugdwerkloosheid (kabinet)

Het Actieplan Jeugdwerkloosheid is mede gebaseerd op het advies van Hans de Boer. Enige verschil is de uitvoering, waarbij het kabinet kiest voor de vorm van convenanten met de regio's, terwijl Hans de Boer insteekt op rechtstreeks koppeling aan de werkpleinen.

Het kabinet kiest voor een aantal concrete acties. Die liggen deels in het onderwijs, deels op het terrein van de arbeidsmarkt en deels in de ondersteuning van jongeren met problemen. De maatregelen moeten vooral in de regio's worden uitgevoerd.

De acties van het kabinet komt samen in de volgende vijf hoofdlijnen:

- Jongeren langer op school houden, School Ex-programma € 16 mln.
- Convenanten met 30 regio's € 153 mln.
- Matching-offensief € 10 mln.
- Leerwerkbanen/stages € 25 mln.
- Kansen voor kwetsbare jongeren € 60 mln.

Rekening houdend met het budget voor communicatie c.a. (€ 6 mln.) heeft het kabinet in totaal dus een budget beschikbaar van € 270 mln.

Daarnaast is voor de kalenderjaren 2010 en 2011 nog € 35 mln. voor onderwijs-programma's tegen schooluitval. Met andere woorden, de regio kan de komende maanden inspelen op grofweg € 300 mln. aan rijksbudget voor acties op het gebied van onderwijs-arbeid.

3.3 Conclusies

Als we de actuele kabinetsplannen vergelijken met de Brabantse aanpak (Pact Brabant) dan valt onmiddellijk op dat ze naadloos op elkaar aansluiten.

We kunnen ons zelfs niet aan de indruk ontdekken dat men in Den Haag stevig heeft meegelift met de Brabantse aanpak. Op zich niet zo vreemd, want onze regio – en met name de regio Eindhoven – is immers als eerste geconfronteerd met de heftige doorwerking van de crisis en de noodzaak om een crisisplan te ontwikkelen.

Brabant loopt landelijk voorop en dat is een compliment waard voor de wijze waarop tot dusver is samengewerkt, in de regio's en met name ook in Pact Brabant.

So far so good: Brabant bepaalt de koers en zit op koers!

Het biedt uiteraard ook kansen om met succes in te spelen op het door het kabinet uitgetrokken budget van ruwweg € 300 mln. Uitgaande van de gebruikelijke verhoudingen moet dat minstens in de orde grootte van 40 à 50 mln. liggen.

SER Brabant benadrukt in dat licht het belang van eenheid van bestuurlijk optrekken, in de eerste plaats in de regio's en natuurlijk ook op Brabants niveau. De situatie vraagt om snelle actie, er is geen tijd te verliezen. De verwachte toestroom tot de arbeidsmarkt in de 2e helft van 2009 stelt hoge eisen aan de daadkracht van de regio, en dat vraagt om zowel orthodoxe als onorthodoxe maatregelen.

4. Aanbevelingen

Bij de aanbevelingen gaan wij onderstaand eerst in op de Brabantse aanpak in het algemeen; daarna gaan wij in op de vraag van de provincie over eventuele aanvullende maatregelen die zij kan nemen.

1) Verdubbeling jeugdwerkloosheid in Brabant voorkomen

Het totaal aantal schoolverlaters in 2009 bedraagt ruim 50.000, namelijk 25.000 uit het voortgezet onderwijs (havo, vwo, vmbo) en 27.000 uit het mbo. Uitgangspunt moet zijn dat zoveel mogelijk jongeren ervoor kiezen hun opleiding te vervolgen.

De arbeidsmarkt biedt nog steeds kansen, maar minder dan normaal en sterk afhankelijk van de sector waarin werk wordt gezocht. De prognoses geven aan dat de jeugdwerkloosheid in 2009 bij ongewijzigd beleid gaat stijgen van 10.000 naar 20.000 personen. De Brabantse aanpak moet erin voorzien deze verdubbeling te voorkomen en dat vraagt om focus: met name aandacht voor die jongeren die voor hun (doorgaande) opleiding afhankelijk zijn van stageplaatsen en leerbanen in bedrijven.

2) Steun voor Brabantse aanpak (Pact Brabant)

De door Pact Brabant uitgezette koers verdient steun en commitment van alle partijen. Het is zeer van belang dat vanuit een sterke bestuurlijke eenheid optimaal wordt ingespeeld op het landelijke Actieplan Jeugdwerkloosheid .

Gezien de voorsprong die Brabant heeft met de planvorming moet een substantieel deel van de door het kabinet vrijgespeelde middelen (totaal grofweg € 300 mln.) naar Brabant gehaald kunnen worden.

3) September: extra inschrijfronde opleidingen

SER Brabant beveelt aan om in september in geheel Noord-Brabant een extra inschrijfronde te houden voor alle jongeren die dan nog geen baan, leerarbeidsovereenkomst of studieplaats hebben.

4) Onorthodoxe maatregelen

Recente cijfers (CPB, CWI's) bevestigen dat er een fors stuwmeer aan werkzoekenden zit aan te komen in de 2^e helft van 2009. Naast jongeren zullen ook veel ouderen het moeilijk krijgen. SER Brabant concludeert daarom dat er waarschijnlijk meer nodig is dan wat nu op stapel staat, deze bijzondere situatie vraagt ook om het nemen van bijzondere, onorthodoxe maatregelen. Enkele voorbeelden:

- Het inhuren van tijdelijk beschikbare capaciteit bij bedrijven voor scholing en begeleiding van jongeren, met als doelstelling het begeleiden naar minimaal niveau 2 (startkwalificatie). Boegbeelden binnen de SER zijn persoonlijk bereid hier een rol in te spelen.
- Onorthodox werken met tijdelijke programmamanagers ('oliermannetjes') in de regio die dwars door instituties en belangen zaken kunnen regelen en koppelen

5) Regionale regie en fondsvorming

De SER vindt dat de aanpak bij uitstek op regionale schaal moet plaatsvinden., inmiddels is in de regio Zuidoost-Brabant een (1^e) Regionaal Strategisch Actieplan Jeugdwerkloosheid vastgesteld gedragen door alle gemeenten en stakeholders. Op die schaalgrootte is de zaak goed te organiseren via de bestaande structuren (servicecentra leren & werken, mobiliteitscentra, Centra voor Jeugd en Gezin e.d.) en zijn snel de juiste verbanden te leggen. Ook landelijke acties kunnen op dat niveau een snelle vertaling krijgen. Regionale coördinatie is dus van belang, maar dat hoeft geen eenheidsworst te worden, er moeten vrijheidsgraden blijven voor de regionale aanpak.

Aanbevolen wordt per regio de specifieke knelpunten en mogelijkheden t.a.v. leerbanen, stages e.d. in kaart te brengen en daarbij de expertise van COLO e.a. te betrekken. Voorts bepleit de SER te komen tot regionale fondsvorming waarmee sneller kan worden geschakeld. Het regionaal ontschotten van de verschillende (gemeentelijke) financieringsbronnen is een expliciet aandachtspunt.

6) Uitvoering: simpel en effectief

SER Brabant dringt aan op een simpele en praktische aanpak, zowel bij het benaderen van bedrijven (bij voorkeur individueel) als bij het benaderen en begeleiden van schoolverlaters. Wat dat betreft wordt veel waarde toegekend aan het School-Ex programma van de ROC's, gebaseerd op de landelijke afspraken van MBO-raad, Colo en UWV.

Vraaggericht opereren, dus denken vanuit bedrijven, moet voorop staan bij alle acties. Van de ondernemersorganisaties en vakbeweging mag worden verwacht dat zij de landelijke afspraken weten door te vertalen naar de regio: geen enkele jongere mag langer dan 3 maanden inactief zijn. Ook bij het inzetten van de O&O-fondsen bij de uitvoering van de regionale plannen kunnen zij een belangrijke bemiddelende rol spelen.

Aanvullende maatregelen provincie

Bij het coördineren en faciliteren van de Brabantse aanpak in de regio's speelt de provincie tot dusver een uitstekende rol via Pact Brabant. Met betrekking tot specifiek door de provincie te nemen maatregelen denken wij aan de navolgende zaken.

1) Faciliteren van onorthodoxe maatregelen

In dit advies is gewezen op de noodzaak van het nemen van onorthodoxe maatregelen. Als voorbeeld is genoemd het benutten van tijdelijk beschikbare capaciteit bij bedrijven voor scholing en begeleiding van jongeren naar minimaal startkwalificatie (niveau 2). De provincie kan een belangrijke coördinerende en faciliterende rol spelen, met name ten aanzien van de organisatie en financiering. Denk daarbij ook aan het met succes aanspreken van de landelijke middelen voor dit soort ongewone oplossingen.

2) Aanreiken van business- en financieringsconcepten (jong/oud!)

Jeugdwerkloosheid kan en moet niet altijd separaat worden aangepakt, arrangementen met ondernemingen of branches gaan vaak over meerdere onderdelen (deeltijd WW, scholing, poolvorming, subsidies etc. etc.) dus daar moet bij de regionale uitwerking rekening mee gehouden worden.

Voorbeeld: meester-gezel model (koppeling jong-oud)

Daarbij speelt ook de “spagaat van de ondernemers”: willen best meewerken aan de aanpak van de jeugdwerkloosheid – door het beschikbaar stellen van stageplaatsen, leerbanen etc – maar dat is meer lastig is als men net noodgedwongen afscheid heeft moeten nemen van tijdelijke of vaste (oudere) werknemers. Om aan dit probleem tegemoet te komen moet bij regionale planvorming zoveel mogelijk een koppeling tussen jong en oud worden gelegd. Een mooi voorbeeld is het inzetten van oudere werknemers bij het scholen en begeleiden van jongeren in het bedrijf (zie voorgaand punt). Voor dit soort zaken zouden centraal businessmodellen kunnen worden aangereikt. Daarnaast moeten de bestaande regelingen en budgetten toegankelijk worden gemaakt. De provincie kan dit zowel bestuurlijk als door middel van facilitering helpen realiseren en versnellen.

3) Maatregelen voor kwetsbare groepen (wajongers, schoolverlaters vso, pro)

Zonder expliciete aandacht worden deze groepen het kind van de rekening. De provincie wordt daarom geadviseerd het meenemen van die doelgroepen als verplichte voorwaarde op te nemen bij de provinciale cofinanciering van de regionale planaanpak. Ook wordt geadviseerd overleg aan te gaan met de SW-bedrijven in Brabant om na te gaan of voor deze doelgroepen gebruik kan worden gemaakt van de expertise en capaciteit bij de SW-bedrijven

4) Aanvullende financiering (o.m. kenniswerkers)

De SER adviseert de provincie om via het provinciale crisisfonds waar nodig bij te springen in geval van aanvullende financieringsproblemen. Voorbeelden:

- De leemte in de landelijke kenniswerkersregelingen v.w.b. de opvang en begeleiding van jong afgestudeerde kenniswerkers (wo).
- Doorscholing van mbo'ers naar mbo+ (normaal doen bedrijven dat onder de BOL-vlag, maar ROC's zouden dat nu moeten overnemen en daartoe in staat worden gesteld)
- Financiering van scholing (evt. in combinatie met deeltijd WW) is primair de verantwoordelijkheid van werkgevers en werknemers. Echter het te verwachten stuwmeer zet een zeer grote druk op de beschikbare fondsen en mogelijkheden, daarom is co-financiering vanuit overheidsmiddelen mogelijk gewenst.

Overzicht leden SER/KvK - themacommissie Arbeidsmarkt & Onderwijs

dhr. A. Jorna	bestuurslid SER/KvK Brabant, FNV (voorzitter)
mevr. M. Rikze-Elsendoorn	Kamer van Koophandel Brabant (secretaris)
dhr. W. Bens	TU/e, directeur Innovation Lab
dhr. G. Evers	UvT, OSA Institute for Labour Studies
dhr. B. Eigeman	wethouder gemeente 's-Hertogenbosch
dhr. E. Hamburg	Kamer van Koophandel Brabant
mevr. A. Knoet-Michels	voorzitter CvB ROC Ter Aa
dhr. G. Koopman	Avans Hogeschool
dhr. G. Naaykens	vz. FME Zuid, Naaykens' Luchttechnische Apparatenbouw
mevr. C. Ottens	Kamer van Koophandel Brabant
dhr. T. Paffen	Kamer van Koophandel Zuidwest-Nederland
dhr. P. Prijt	De Donjon (De Modernen, Prijt Meubelen)
mevr. J. Vorstenbosch	Bouwend Nederland Zuid
dhr. H. Walravens	FNV Bondgenoten, bestuurslid SER, KvK Brabant
dhr. M. Wijngaards	Jan de Rijk Logistics BV
dhr. L. Dubbeldam	SER Brabant